energiavirasto
energimyndigheten

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.		Asiakirjan päivämäärä on:	16.11.2021
Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.		Dokumentet är daterat:	16.11.2021
This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.		The document is dated:	16.11.2021

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name:	Liisa Sinisammal
Pvm / Datum / Date:	16.11.2021

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name:	Simo Nurmi
Pvm / Datum / Date:	16.11.2021

Tämä asiakirja koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >

Detta dokument består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >

This document contains:

- Front page (this page)
- The original document(s) The signed document follows on the next page >

Lausunto hallituksen esityksestä Eduskunnalle laiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain muuttamisesta (HE 158/2021vp)

Eduskunnan talousvaliokunta on 8.11.2021 pyytänyt Energiaviraston asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain muuttamisesta (HE 158/2021 vp).

Energiavirasto lausuu hallituksen esityksestä seuraavaa:

1 Johdanto

Energiavirasto toteaa, että hallituksen esitys on perusteltu johtuen maakaasumarkkinoiden avautumisesta kilpailulle vuoden 2020 alussa. Voimassa oleva tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annettu laki (1070/1994; jäljempänä velvoitevarastointilaki) ei tietyiltä osin vastaa nykyistä markkinatilannetta, joten on perusteltua tehdä lainsäädäntöön tarvittavat muutokset.

2 Esitykseen sisältyvät muutokset

Maakaasumarkkinoiden avaamisen seurauksena Suomen maakaasumarkkinoilla toimii useita maahantuojia, sekä suomalaisia että ulkomaisia. Jokaisella kaasun ostajalla tulee olla maahantuoja, eli shipper. Jokaisen Suomessa toimivan shipperin tulee rekisteröityä shipperiksi ja tehdä sopimus siirtoverkonhaltijan, Gasgrid Finland Oy:n kanssa. Maakaasumarkkinoiden avautumisen myötä Suomen maakaasumarkkinoilla toimii shippereiden lisäksi tradereita, siirtoverkon loppukäyttäjiä, vähittäismyyjiä, jakeluverkonhaltijoita, jakeluverkon loppukäyttäjiä, biokaasun verkkoonsyöttäjiä ja LNG:n käsittelylaitoksen haltijoita. Nykyinen velvoitevarastointilaki ei tunnista kaikkia edellä mainittuja markkinarooleja.

Hallituksen esityksen mukaan varastointivelvollisuus kohdistettaisiin maakaasulaitoksiin, ja maakaasulaitoksia koskeva määritelmä uudistettaisiin vastaamaan nykyistä maakaasumarkkinalakia. Ehdotettu muutos selkeyttää varastointivelvollisuuden kohdetta, kun maahantuojat vapautetaan velvoitteesta. Energiavirasto toteaa, että maakaasumarkkinoiden toimivuuden kannalta maahantuojien vapauttaminen varastointivelvollisuudesta on eduksi.

Hallituksen esityksen mukaan avautuneessa markkinatilanteessa markkinatoimijoiden on nykysäätelyn voimassaollessa ollut mahdollista välttää varastointivelvoite tai osa siitä, koska nykysääntely ei tunnista kaikkia avautuneeseen maakaasumarkkinaan sisältyviä markkinarooleja. Energiavirasto toteaa, että lainsäädäntömuutokset ovat perusteltuja, jotta jatkossa velvoitevarastointilain piiriin kuuluvat toimijat eivät voi välttyä

varastointivelvollisuudelta. Tämä parantaa markkinatoimijoiden tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua ja maakaasun huoltovarmuutta.

Energiavirasto toteaa, että hallituksen esitykseen sisältyvä ehdotus poistaa uuden toimijan varastointivelvollisuuden helpotus, on perusteltu. Energiavirasto puoltaa myös hallituksen esitykseen sisältyvää muutosta poistaa varastointivelvollisuuden alaraja. Esitetyt muutokset parantavat Energiaviraston näkemyksen mukaan toimijoiden tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua ja maakaasun huoltovarmuutta.

Nykyisessä velvoitevarastointilaissa ei säädetä muutoksenhausta. Hallituksen esityksen mukaan velvoitevarastointilakia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin oikaisuvaatimusmenettely ensi vaiheen muutoksenhakuna. Energiavirasto toteaa, että tämä muutos on perusteltu vahvistaen markkinatoimijoiden oikeusturvan toteutumista.

3 Maakaasun varastointimahdollisuudet Suomessa ja Balttiassa

Maakaasun varastointi Suomessa on haasteellista, koska Suomessa ei ole kaasuvarastoja ja kaasuputkistojen varastointikapasiteetti on rajallinen. Myös LNG-järjestelmien kapasiteetti on pieni. Jos kaasua velvoitevarastoitaisiin LNG:nä, niin se olisi toteutettavissa palveluna, johon kuuluisi kaasun logistiikka terminaaliin, siirto terminaalista höyrystyslaitokseen ja höyrystyspalvelu. Tällaisen palvelun huoltovarmuus ei kuitenkaan olisi kovin korkea, koska siinä on monta häiriöille altista osakokonaisuutta. Suomessa on pienimuotoista biokaasuntuotantoa, mutta sen määrä on erittäin vähäinen suhteessa maakaasun kulutukseen. Näin ollen maakaasun korvaamista biokaasulla ei voida nykyisellä biokaasun tuotantomäärällä pitää vaihtoehtona. Siten maakaasun velvoitevarastointi hoidetaan Suomessa korvaavina polttoaineina, käytännössä öljynä.

Maakaasua olisi mahdollista velvoitevarastoida kaasumaisena Latvian maanalaisessa kaasuvarastossa (Inčukalns underground gas storage), tai nesteytettynä Liettuassa sijaitsevassa Klaipedan LNG-termininaalissa. Lisäksi toimijat voisivat (periaatteessa) ostaa velvoitevarastoinnin optiona joiltain ulkopuolisilta toimijoilta. Maakaasun velvoitevarastoinnin järjestäminen Suomen rajojen ulkopuolella Balttiassa altistaisi Suomen huoltovarmuuden kuitenkin siirtoyhteysriskeille. Jos esimerkiksi Balticconnector ei olisi jostain syystä käytettävissä, niin Latviaan tai Liettuaan velvoitevarastoidun maakaasun siirtäminen Suomeen putkiyhteyttä pitkin ei olisi mahdollista. Lisäksi Suomen rajojen ulkopuolella tapahtuva velvoitevarastointi saattaisi edellyttää valtiosopimusta, jonka järjestäminen on Energiaviraston käsityksen mukaan haasteellista. Valtiosopimuksen voimassaollessa tällainen varastointijärjestely saattaisi laskea velvoitevarastoinnin kustannusta suomalaiselle kaasun käyttäjälle.